

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

De heer H.M. de Jonge
Minister

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Geachte heer De Jonge,

Op 7 juli jl. heeft u, tezamen met de minister voor Rechtsbescherming het concept van de Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen ter consultatie aangeboden. De Nationale ombudsman en de Kinderombudsman hebben met belangstelling kennis genomen van de inhoud. Graag geven wij hierbij onze reactie. Wij zullen allereerst een korte reflectie geven op de doelstellingen van het wetsvoorstel. Daarna gaan wij in op de klachtenbehandeling over de te vormen Jeugdregio. We sluiten af met een korte beschouwing op de positionering van de Nederlandse Zorgautoriteit.

1. Reflectie op de doelstellingen van het wetsvoorstel

De knelpunten zoals benoemd in de concept memorie van toelichting herkennen wij. Jeugdzorgklachten staan al jarenlang hoog in de lijst met onderwerpen waarover wij het meeste benaderd worden¹. In verschillende van onze rapporten² zijn de systeemknelpunten waar deze klachten door komen door ons aan de orde gesteld. Recent nog in het rapport van de Kinderombudsman over de besluitvormingsprocessen rond de sluiting van De Hoenderloogroep³. Wij onderschrijven dan ook de noodzaak verbeteringen door te voeren in het stelsel.

Hoewel het wetsvoorstel geen rechten of plichten regelt voor jeugdigen⁴ of hun ouders, maar slechts verplichtingen bevat voor gemeenten, jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen, is het wetsvoorstel wel van invloed op de (kinder)rechten van jeugdigen (en hun ouders).

Beschikbaarheid en continuïteit zorg

In de praktijk zien wij dat belangen van kinderen niet altijd voorop staan in besluitvorming die van invloed is op de beschikbaarheid en continuïteit van gespecialiseerde vormen van zorg en dat het juist voor de kinderen die gespecialiseerde vormen van zorg nodig hebben zo lastig is deze te krijgen en te houden⁵. Hierdoor staan rechten van kinderen onder druk. Wij zien dat u hieraan iets beoogt te doen. Zo worden gemeenten onder meer verplicht met elkaar samen te werken om ervoor te zorgen dat weinig voorkomende gespecialiseerde vormen van zorg overal beschikbaar is. Ook moeten gemeenten afstemmen met de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs om zorg en onderwijs beter op elkaar aan te laten sluiten. Verder worden verschillende maatregelen ingevoerd om continuïteitsproblematiek van jeugdhulpaanbieders te verminderen.

¹ Zie het jaarverslag 2019 Regel regie! van de Nationale ombudsman, Kinderombudsman en Veteranenombudsman

² Nationale ombudsman 2018/030 Zorgen voor burgers: onderzoek naar knelpunten bij de toegang tot zorg en Kinderombudsman 2020: Onvoldoende gezien?

³ Kinderombudsman 2020: Belangen van kinderen voorop? Een onderzoek naar de besluitvormingsprocessen rond de sluiting van De Hoenderloo Groep.

⁴ De termen kinderen en jeugdigen gebruiken wij door elkaar.

⁵ Kinderombudsman 2020: Belangen van kinderen voorop? Een onderzoek naar de besluitvormingsprocessen rond de sluiting van De Hoenderloo Groep.

Pagina 1

Datum

3 september 2020

Onderwerp

Reactie op het conceptwetsvoorstel
Wet verbetering beschikbaarheid
zorg voor jeugdigen

Ons nummer

1508306

Uw bericht / kenmerk

Bijlage(n)

Contactpersoon

Nationale ombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

In onze visie zijn de maatregelen navolgbaar en zouden deze bij kunnen dragen aan de versterking van de rechten van kinderen, zoals het recht op gezondheid⁶. Kinderen hebben er recht op dat hun ontwikkelingsbelang voorop staat, en dat, als zij gespecialiseerde zorg nodig hebben, deze zorg beschikbaar is, ze niet (te) lang hoeven te wachten, de zorg van goede kwaliteit is én er zo veel mogelijk zorgcontinuïteit is.

Pagina 2

Ons nummer
1508306

Participatie

Wij horen regelmatig van kinderen en jongeren dat zij niet structureel betrokken worden bij de totstandkoming van voor hen belangrijk beleid en niet (tijdig) mogen meepraten over beslissingen die hen aangaan. Dit terwijl zij het recht hebben om hierover mee te praten⁷. Het is dan ook positief dat in de memorie van toelichting staat dat jeugdigen en ouders/verzorgers betrokken zullen zijn bij het opstellen van de regiovisie en jeugdigen hierbij een adviserende rol krijgen. Wij zien deze verplichting echter, voor zover wij kunnen zien, niet terug in de wettekst zelf. Gezien de terughoudendheid die gemeenten nu al hebben jeugdigen en hun ouders structureel te betrekken, zou het goed zijn dit recht op participatie minder vrijblijvend te maken. Verder is het natuurlijk niet alleen belangrijk jeugdigen te vragen om input te geven. Echte participatie betekent ook dat teruggekoppeld wordt hoe tot het uiteindelijke beleid is gekomen en op welke manier rekening is gehouden met de gegeven input en de belangen van kinderen.⁸

2. De klachtbehandeling over de te vormen Jeugdregio

De keuze voor het - verplicht - onderbrengen van gemeentelijke taken bij een gemeenschappelijke regeling heeft ook gevolgen voor de klachtbehandeling. De vraag welke ombudsvoorziening - de Nationale ombudsman of de gemeentelijke ombudsvoorziening - bevoegd is klachten te behandelen over de Jeugdregio, hangt namelijk af van de gekozen constructie van de Jeugdregio. Dit kan voor veel onduidelijkheid zorgen. In het conceptwetsvoorstel en bijbehorende memorie van toelichting is hiervoor echter geen aandacht. Wij vragen u dan ook dit punt nader uit te werken. Ten behoeve hiervan geven wij het volgende aan u mee.

Vastgelegd wordt dat de colleges van gemeenten een gemeenschappelijke regeling moeten treffen. De aldus op te richten Jeugdregio wordt in ieder geval belast met het contracteren of subsidiëren van - bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen - vormen van jeugdhulp, kinderschermingsmaatregelen of jeugdreclassering en met het voeren van op overeenstemming gericht overleg met andere Jeugdregio's zodat gewaarborgd wordt dat deze vormen van jeugdhulp, kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering steeds voldoende beschikbaar zijn.

Over de wijze waarop burgers (ouders en kinderen) toegang krijgen tot de jeugdhulp en de rol van de gemeenten daarbij, ontvangen de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman regelmatig klachten. Gezien de taken en verantwoordelijkheden die aan de Jeugdregio's zullen worden opgedragen, ligt het in de lijn der verwachtingen dat burgers ook klachten zullen hebben over deze bestuursorganen.

Vanzelfsprekend is de Kinderombudsman vanuit haar brede mandaat bevoegd klachten te behandelen over de jeugdregio's. Voor de Nationale ombudsman en voor de gemeentelijke ombudsvoorzieningen ligt dat iets gecompliceerder. Voor de Jeugdregio's gelden de regels van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Uit het voorliggende stuk blijkt dat de colleges van de gemeenten bij het vormgeven van hun samenwerkingsconstructie kunnen kiezen uit

⁶ Artikel 3, 6 en 24 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

⁷ Artikel 12 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

⁸ Zie hiervoor het stappenplan Het beste besluit van de Kinderombudsman

drie opties; een openbaar lichaam, een bedrijfsvoeringsorganisatie of een centrumconstructie.

Pagina 3

Delegatie van bevoegdheden aan Openbaar Lichaam of Bedrijfsvoeringsorganisatie: Nationale ombudsman van rechtswege bevoegd, tenzij een eigen ombudsvoorziening is ingesteld

Ons nummer

1508306

Op grond van artikel 1a van de Wet Nationale ombudsman is de Nationale ombudsman de bevoegde ombudsvoorziening voor de bestuursorganen van provincies, gemeenten, openbare lichamen, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, tenzij voor die bestuursorganen een eigen ombudsvoorziening is ingesteld. Van de 355 gemeenten vallen er 266 onder de bevoegdheid van de Nationale ombudsman. 89 Gemeenten hebben een eigen of gezamenlijke ombudsvoorziening. Van de vele honderden publieke samenwerkingsverbanden die Nederland kent valt het overgrote deel onder de bevoegdheid van de Nationale ombudsman. Ongeveer veertig regelingen hebben een eigen voorziening ingesteld.

Zoals hiervoor opgemerkt kunnen colleges bij het vormgeven van hun samenwerkingsconstructie kiezen uit drie opties. Artikel 10, derde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt dat de bedrijfsvoeringsorganisatie en een openbaar lichaam verplicht zijn te voorzien in een ombudsvoorziening. En dat is dus van rechtswege de Nationale ombudsman, tenzij een eigen ombudsvoorziening is ingesteld, waarbij overigens aangesloten moet worden bij de voorziening van een van de deelnemende gemeenten.

Mandaat aan centrumgemeente: Nationale ombudsman of de gemeentelijke ombudsvoorziening is bevoegd

De verplichting om te voorzien in een ombudsvoorziening geldt echter niet voor de constructie 'centrumgemeente'. Er is bij die constructie geen sprake van delegatie, zodat een gedraging van dit samenwerkingsverband moet worden toegerekend aan de deelnemende gemeente. En klachten door die gemeente zelf moeten worden behandeld, waarna men zich kan wenden tot de ombudsvoorziening van die gemeente. Dit kan de Nationale ombudsman zijn (266 van de 355 gemeenten zijn aangesloten), maar kan ook de ombudsvoorziening van de resterende 89 gemeenten met een eigen gemeentelijke ombudsvoorziening zijn.

Kortom; de instelling van Jeugdregio's heeft tot gevolg dat de Nationale ombudsman bevoegd is klachten te behandelen als het de taken van de Jeugdregio betreft en indien gekozen is voor de constructie Openbaar Lichaam of bedrijfsuitvoeringsorganisatie, tenzij een eigen ombudsvoorziening is ingesteld.

Indien wordt gekozen voor de constructie 'centrumgemeente' is de Nationale ombudsman bevoegd indien het een gemeente betreft die al is aangesloten. Bij gemeenten met een eigen gemeentelijke ombudsvoorziening is die ombudsvoorziening bevoegd.

Wij roepen u op na te gaan of dit inderdaad is zoals u het klachtrecht over de Jeugdregio's voor u ziet. In onze visie gaat dit onduidelijkheden opleveren. Wij verzoeken u dan ook een en ander nader uit te werken.

3. beschouwing op de positionering van de Nederlandse Zorgautoriteit

Als laatste willen wij nog kort ingaan op de nieuwe taken van de Nederlandse Zorgautoriteit (verder: NZa) en de positionering daarvan. De NZa krijgt extra taken op het gebied van jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Deze taken kunnen mogelijk 'schuren' met de wettelijke taken van de Nationale ombudsman,

Kinderombudsman en de gemeentelijke ombudsvoorzieningen. In de concept memorie van toelichting is hiervoor echter geen aandacht.

Pagina 4

De positionering van de NZa ten opzichte van de Nationale ombudsman, de Kinderombudsman en de gemeentelijke ombudsvoorzieningen behoeft in onze visie dan ook nadere uitwerking. Zeker omdat de NZa als bestuursorgaan onder de bevoegdheid van de Nationale ombudsman valt. De vraag die daarbij opkomt is of een ieder het recht heeft om over een gedraging van de NZa in het kader van deze nieuwe wet een klacht in te dienen bij, in eerste instantie de NZa en vervolgens bij de Nationale ombudsman als tweedelijns-klachtbehandelaar.

Ons nummer

1508306

Indien u of uw medewerkers naar aanleiding van onze reactie behoefte heeft aan een nadere toelichting, dan kan hiervoor natuurlijk contact worden opgenomen. Verder horen wij te zijner tijd graag wat u met onze input hebt gedaan.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

de Kinderombudsvrouw,

Reinier van Zutphen

Margrite Kalverboer